

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งผลกระทบของผู้บริหารกับวัฒนธรรมโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร THE CAUSAL EFFECT DISCRIMINATION COMPARISON OF ADMINISTRATORS' CHARACTERISTICS AND SCHOOL CULTURE UNDER BANGKOK METROPOLITAN

รัชพร สระสม¹

ประเสริฐ อินทร์รักษ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบ 1) คุณลักษณะของผู้บริหาร สังกัดกรุงเทพมหานคร 2) วัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร 3) คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 4) วัฒนธรรมโรงเรียน ที่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสังกัดกรุงเทพมหานคร และ 5) การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การส่งผลกระทบของคุณลักษณะของ ผู้บริหารกับวัฒนธรรมโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 205 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 820 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ด้านลักษณะทางกาย และด้านสติปัญญา สำหรับอีก 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ จากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน ด้านบุคลิกภาพ ด้านภูมิหลังทางสังคม และด้านลักษณะทางสังคม

2. วัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ใน ระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและการจัดองค์กร ด้านการ ได้รับความยกย่องในคุณภาพทางวิชาการ ด้านการบริหารอาคารสถานที่และการตัดสินใจระดับโรงเรียนด้วยหลักประชาธิปไตย ด้านการมีเป้าหมายและมีความคาดหวังที่ชัดเจน ด้านการจัดการเวลาเรียนให้มากที่สุด ด้านการพัฒนานุเคราะห์ ด้านการได้รับความ สนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น ด้านภาวะผู้นำ ด้านความร่วมมือในการวางแผนและความสัมพันธ์ในหมู่คณะ ด้านความรู้สึกรัก เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ด้านความเป็นระเบียบและความมีวินัย ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนของผู้ปกครอง และ ด้านความมีเสถียรภาพ ของบุคลากร

3. คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ในภาพรวม ด้านลักษณะทางสังคม ด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน และด้านลักษณะทางกาย

4. วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะของผู้บริหาร สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ในการวางแผนและความสัมพันธ์ในหมู่คณะ ด้านการพัฒนานุเคราะห์ ด้านการได้รับความสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น ด้านการบริหารอาคารสถานที่และการตัดสินใจระดับโรงเรียนด้วยหลักประชาธิปไตย ด้านความมีระเบียบและความมีวินัย และ ด้านการมีเป้าหมายและมีความคาดหวังที่ชัดเจน

5. คุณลักษณะของผู้บริหารและวัฒนธรรมโรงเรียน ส่งผลซึ่งกันและกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : คุณลักษณะของผู้บริหาร / วัฒนธรรมโรงเรียน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The purposes of this research were to find 1) the administrators' characteristics under Bangkok Metropolitan 2) the school culture under Bangkok Metropolitan 3) the administrators' characteristics affecting the school culture under Bangkok Metropolitan 4) the school culture affecting the administrators' characteristics under Bangkok Metropolitan 5) a comparison between the administrators' characteristics and the school culture under Bangkok Metropolitan Administration. The samples were 205 schools under Bangkok Metropolitan. The respondents were school administrators and the teachers; totally 820 respondents. The research instrument was a questionnaire. The statistical treatments were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis.

The research findings revealed that

1. The administrators' characteristics under Bangkok Metropolitan in overall was rated at a high level. When considered in each characteristics, it found that the physical and intelligent characteristics were rated at a highest level. For task-related, personality, social background and social characteristics the results showed high level.

2. The school cultures under Bangkok Metropolitan in overall was rated at a high level. When considered in each aspect, there were rated at a high level. There results from the highest to lowest arithmetic mean as the following; curriculum articulation and organization, school wide recognition of academic success, school site management and democratic decision making, clear goals and high expectations commonly shared, maximized learning time, staff development, district support, leadership, collaborative planning and collegial relationships, sense of community, order and discipline, parental involvement and support and staff development.

3. The administrators' characteristics such as: 1) the perspective of administrators' characteristics 2) the social characteristics 3) the task-related characteristics and 4) the physical characteristics affecting the school culture under Bangkok Metropolitan.

4. The school culture such as: 1) collaborative planning and collegial relationships 2) staff development 3) district support 4) school site management and democratic decision making 5) order and discipline and 6) clear goals and high expectations commonly shared affecting the administrators' characteristics under Bangkok Metropolitan.

5. The administrators' characteristics and the school culture were mutual significant affecting at .05 level.

Key words: the administrators' characteristics / the school culture

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้คนไทยที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี เก่ง มีความสุข การพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพ ต้องอาศัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้วยระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ คือต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดและคุ้มค่า ลดขั้นตอนการบริหาร มีบุคลากรมืออาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 หน้า 74) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนนับว่าเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของโรงเรียน และการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถพัฒนางานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย คือ คุณลักษณะ

ของผู้บริหารซึ่งต้องมีความรู้ไปกับการกระบวนการบริหาร คือ วัฒนธรรมโรงเรียน เพราะคุณลักษณะของผู้บริหารสามารถเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรมของโรงเรียนว่าจะไปในลักษณะใด หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่เหมาะสม ย่อมทำให้นุคลากรในโรงเรียนเกิดความพอใจและให้ความร่วมมือกับผู้บริหารในทุกๆ ด้าน นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างวัฒนธรรมที่ดีภายในของโรงเรียน และถ้าในโรงเรียนมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งก็ย่อมมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของผู้บริหารเช่นกัน จึงนับได้ว่าคุณลักษณะของผู้บริหารและวัฒนธรรมโรงเรียน มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนตั้งความหวังไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบคุณลักษณะของผู้นำบริหารสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อทราบวัฒนธรรมในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อทราบคุณลักษณะของผู้นำบริหารที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อทราบวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะของผู้นำบริหารสังกัดกรุงเทพมหานคร
5. เพื่อทราบผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งผลกระทบของคุณลักษณะของผู้นำบริหารกับวัฒนธรรมโรงเรียน และวัฒนธรรมโรงเรียนกับคุณลักษณะของผู้นำบริหาร สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีแผนแบบการวิจัยในลักษณะของตัวอย่างกลุ่มเดียว โดยศึกษาสภาพการณ์ไม่มีการทดลอง (the one shot, non experimental case study) ประชากร ได้แก่ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 436 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งประเภท (Stratified random sampling) ตามเขตกรุงเทพมหานคร ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 205 โรงเรียน

ในแต่ละโรงเรียนกำหนดผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ผู้นำบริหารโรงเรียน 2 คน ครู 2 คน รวมโรงเรียนละ 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 820 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามจากผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูผู้ปฏิบัติงานสอน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร แบบสอบถามมี 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำบริหารตามแนวคิดของสต็อกคิล (Stogdill) ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมโรงเรียน ตามแนวคิดของแพตเตอร์สันและคณะ (Patterson and Others) โดยแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ ผู้ให้ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ และร้อยละ การวิเคราะห์ระดับของคุณลักษณะของผู้นำบริหาร และวัฒนธรรมโรงเรียน ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การส่งผลกระทบของคุณลักษณะของผู้นำบริหารกับวัฒนธรรมโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

- 1) การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำบริหาร สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะของผู้นำบริหาร สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

(n = 205)

คุณลักษณะผู้นำบริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ลักษณะทางกาย	4.52	0.22	มากที่สุด
2. ภูมิหลังทางสังคม	4.43	0.23	มาก
3. สติปัญญา	4.50	0.28	มากที่สุด
4. บุคลิกภาพ	4.44	0.27	มาก
5. ลักษณะที่เกี่ยวกับงาน	4.48	0.27	มาก
6. ลักษณะทางสังคม	4.30	0.33	มาก
รวมเฉลี่ย	4.44	0.27	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของผู้บริหาร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านลักษณะทางกาย

ด้านสติปัญญา ด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน ด้านบุคลิกภาพ ด้านภูมิหลังทางสังคม และด้านลักษณะทางสังคม

2) การวิเคราะห์วัฒนธรรมโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของวัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

(n = 205)

วัฒนธรรมโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การบริหารอาคารสถานที่และการตัดสินใจระดับโรงเรียนด้วยหลักประชาธิปไตย	4.36	0.28	มาก
2. ภาวะผู้นำ	4.24	0.29	มาก
3. ความมีเสถียรภาพของบุคลากร	3.97	0.30	มาก
4. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและการจัดองค์กร	4.41	0.28	มาก
5. การพัฒนามูลค่า	4.26	0.34	มาก
6. การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนของผู้ปกครอง	4.03	0.27	มาก
7. การได้รับยกย่องในคุณภาพทางวิชาการ	4.39	0.26	มาก
8. การจัดการเวลาเรียนให้มากที่สุด	4.27	0.29	มาก
9. การได้รับยกย่องในคุณภาพทางวิชาการ	4.39	0.26	มาก
10. การจัดการเวลาเรียนให้มากที่สุด	4.27	0.29	มาก
11. การได้รับความสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น	4.24	0.26	มาก
12. ความร่วมมือในการวางแผนและความสัมพันธ์ในหมู่คณะ	4.19	0.29	มาก
13. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน	4.18	0.22	มาก
14. การมีเป้าหมายและมีความคาดหวังที่ชัดเจน	4.32	0.27	มาก
15. ความเป็นระเบียบและความมีวินัย	4.14	0.34	มาก
รวมเฉลี่ย	4.24	0.28	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและการจัดองค์กร การได้รับยกย่องใน

คุณภาพทางวิชาการ และการบริหารอาคารสถานที่และการตัดสินใจระดับโรงเรียนด้วยหลักประชาธิปไตย

3) การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมโรงเรียน และวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังรายละเอียดในตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครโดยภาพรวม (Y_{tot})

(n = 205)

แหล่งของความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig.
การถดถอย	7.331	3	2.444	152.710	0.000*
ความคลาดเคลื่อน	3.217	201	0.016		
รวม	10.548	204			

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	0.834
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square)	0.695
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjust R Square)	0.691
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error)	0.127

ตัวแปรที่เข้าสมการ	β	S.E.(β)	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	1.909	0.196		9.717	0.000*
ลักษณะทางสังคม (X_6)	0.480	0.045	0.704	10.712	0.000*
ลักษณะที่เกี่ยวกับงาน (X_5)	0.208	.054	0.247	3.840	0.000*
ลักษณะทางกาย (X_1)	-0.148	.051	-0.141	-2.879	0.004*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าตัวแปรอิสระที่ได้รับเลือกเข้าสมการที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครโดยภาพรวม (Y_{tot}) ประกอบด้วย ลักษณะทางสังคม (X_6) ลักษณะที่เกี่ยวกับงาน (X_5) และลักษณะทางกาย (X_1) โดยมีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.834 และมีประสิทธิภาพในการทำนาย เท่ากับ 0.695 หมายความว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปรนี้สามารถทำนายวัฒนธรรมโรงเรียนโดยภาพรวมได้ร้อยละ 69.5 โดยมีสมการถดถอยสำหรับการทำนาย ดังนี้

$$Y_{tot} = 1.919 + 0.480 X_6 + 0.208 X_5 - 0.148 X_1$$

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อศึกษาวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

(n = 205)

แหล่งของความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig.
การถดถอย	9.772	6	1.629	173.083	0.000*
ความคลาดเคลื่อน	1.863	198	0.009		
รวม	11.635	204			

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	0.916
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square)	0.840
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjust R Square)	0.835
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error)	0.097

ตัวแปรที่เข้าสมการ	β	S.E.(β)	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	1.257	0.136		9.233	0.000*
ความร่วมมือในหมู่คณะ (Y_{10})	-0.419	0.043	-0.516	-9.790	0.000*
การพัฒนานุเคราะห์ (Y_5)	0.316	0.032	0.452	9.835	0.000*
การได้รับความสนับสนุนจากองค์กร ท้องถิ่น (Y_9)	0.278	.050	0.298	5.604	0.000*
การบริหารการตัดสินใจระดับโรงเรียนด้วยหลักประชาธิปไตย (Y_1)	0.264	0.032	0.312	8.220	0.000*
ความเป็นระเบียบและความมีวินัย (Y_{13})	0.175	0.037	0.246	4.778	0.000*
การมีเป้าหมายและมีความคาดหวังที่ชัดเจน (Y_{12})	0.126	0.041	0.143	3.083	0.002*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่าตัวแปรอิสระที่ได้รับเลือกเข้าสมการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหาร (X_{tot}) ประกอบด้วยความร่วมมือในการวางแผนและความสัมพันธ์ในหมู่คณะ (Y_{10}) การพัฒนานุเคราะห์ (Y_5) การได้รับความสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น (Y_9) การมีเป้าหมายและมีความคาดหวังที่ชัดเจน (Y_{12}) วัฒนธรรมโรงเรียน (Y_{tot}) ภาวะผู้นำ (Y_2) การบริหาร

อาคารสถานที่และการตัดสินใจระดับโรงเรียนด้วยหลักประชาธิปไตย (Y_1) ความเป็นระเบียบและความมีวินัย (Y_{13}) และการมีเป้าหมายและมีความคาดหวังที่ชัดเจน (Y_{12}) ตามลำดับโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.916 และมีประสิทธิภาพในการทำนายเท่ากับ 0.840 หมายความว่าตัวแปรอิสระเหล่านี้สามารถทำนายคุณลักษณะของผู้บริหารได้ร้อยละ 84.0 และมีสมการถดถอยสำหรับการทำนาย ดังนี้

$$Y_{tot} = 1.257 - 0.419 Y_{10} + 0.316 Y_5 + 0.278 Y_9 + 0.264 Y_1 + 0.175 Y_{13} + 0.126 Y_{12}$$

4) การเปรียบเทียบการส่งผลของคุณลักษณะ ดังรายละเอียดในตารางที่ 5
ของผู้บริหารกับวัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 5 การส่งผลของคุณลักษณะของผู้บริหาร (X_{tot}) ต่อวัฒนธรรมโรงเรียน (Y_{tot}) สังกัดกรุงเทพมหานคร

(n = 205)

แหล่งของความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig.
การถดถอย	6.067	1	6.067	274.893	0.000*
ความคลาดเคลื่อน	4.481	203	0.022		
รวม	10.548	204			

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	0.758
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square)	0.575
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjust R Square)	0.573
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error)	0.149

ตัวแปร	β	S.E.(β)	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	1.029	0.194		5.311	0.000*
คุณลักษณะของผู้บริหาร (X_{tot})	0.722	0.044	0.758	16.580	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหาร (X_{tot}) ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมโรงเรียน (Y_{tot}) สังกัดกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.758 และมีประสิทธิภาพใน

การทำนาย เท่ากับ 0.575 หมายความว่าคุณลักษณะของผู้บริหาร (X_{tot}) สามารถทำนายวัฒนธรรมโรงเรียน (Y_{tot}) ได้ร้อยละ 57.5 โดยมีสมการถดถอยสำหรับการทำนาย ดังนี้

$$Y_{tot} = 1.029 + 0.722 X_{tot}$$

ตารางที่ 6 การส่งผลของวัฒนธรรมโรงเรียน (Y_{tot}) ต่อคุณลักษณะของผู้บริหาร (X_{tot}) สังกัดกรุงเทพมหานคร

(n = 205)

แหล่งของความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig.
การถดถอย	6.693	1	6.693	274.893	0.000
ความคลาดเคลื่อน	4.942	203	0.024		
รวม	11.635	204			

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) 0.758
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square) 0.575
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjust R Square) 0.573
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) 0.156

ตัวแปร	β	S.E.(β)	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	1.068	0.204		5.236	0.000*
วัฒนธรรมโรงเรียน (Y_{tot})	0.797	0.048	0.758	16.580	0.000*

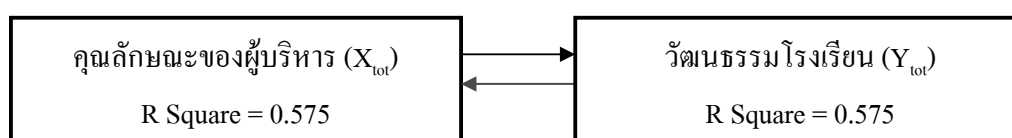
* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่าวัฒนธรรมโรงเรียน (Y_{tot}) ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะของผู้บริหาร (X_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.758 และมีประสิทธิภาพในการทำนาย เท่ากับ 0.575

หมายความว่าคุณลักษณะของผู้บริหาร (X_{tot}) สามารถทำนาย วัฒนธรรมโรงเรียน (Y_{tot}) ได้ร้อยละ 57.5 โดยมีสมการถดถอย สำหรับการทำนาย ดังนี้

$$Y_{tot} = 1.068 + 0.797 Y_{tot}$$

จากตารางที่ 5-6 สามารถสรุปเป็นแผนภูมิการเปรียบเทียบการส่งผลของคุณลักษณะของผู้บริหารกับวัฒนธรรมโรงเรียน ได้ดังนี้



แผนภูมิที่ 1 การเปรียบเทียบการส่งผลของคุณลักษณะของผู้บริหารกับวัฒนธรรมโรงเรียน

จากแผนภูมิที่ 1 คุณลักษณะของผู้บริหารและวัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่งผลซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน

สรุปผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหาร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยดังนี้ ด้านลักษณะทางกาย ด้านสติปัญญา ด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน ด้านบุคลิกภาพ ด้านภูมิหลังทางสังคม และด้านลักษณะทางสังคม

2. วัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยดังนี้ ด้านการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและการจัดองค์กร ด้านการได้รับยกย่องในคุณภาพทางวิชาการ ด้านการบริหารอาคารสถานที่และการตัดสินใจระดับโรงเรียนด้วยหลักประชาธิปไตย ด้านการมีเป้าหมายและมีความคาดหวังที่ชัดเจน ด้านการจัดการเวลาเรียนให้มากที่สุด ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการได้รับความสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น ด้านภาวะผู้นำ ด้านความร่วมมือในการวางแผนและความสัมพันธ์ในหมู่คณะ ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ด้านความเป็นระเบียบและความมีวินัยด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนของผู้ปกครอง และด้านความมีเสถียรภาพของบุคลากร

3. คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมโรงเรียน โดยภาพรวม ประกอบด้วย คุณลักษณะของผู้บริหาร ลักษณะทางสังคม ลักษณะที่เกี่ยวกับงาน และลักษณะทางกาย

4. วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหาร ประกอบด้วย ความร่วมมือ ในการวางแผนและความสัมพันธ์ในหมู่คณะ การพัฒนาบุคลากร การได้รับความสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น การบริหารอาคารสถานที่และการตัดสินใจระดับโรงเรียนด้วยหลักประชาธิปไตย ความมีระเบียบและความมีวินัย และการมีเป้าหมายและมีความคาดหวังที่ชัดเจน ตามลำดับ

5. การเปรียบเทียบการส่งผลของคุณลักษณะของผู้บริหารกับวัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบ

ว่าต่างส่งผลซึ่งกันและกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยข้างต้นมีหลายประเด็นที่สนใจ และสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของผู้บริหาร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านลักษณะทางกาย ด้านสติปัญญา ด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน ด้านบุคลิกภาพ ด้านภูมิหลังทางสังคม และด้านลักษณะทางสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้าและมีคุณภาพ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะทางกายที่ดี มีบุคลิกภาพดีเหมาะสมกับตำแหน่ง ซึ่งมีผลต่อความเชื่อถือของผู้ใต้บังคับบัญชา นักเรียนและชุมชน และการที่ผู้บริหารเป็นผู้มีสติปัญญาดี มีความสามารถในการบริหารก็จะทำให้ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีคุณพินิจและการตัดสินใจที่ดี ไม่เกิดความผิดพลาดในการบริหารงานและบริหารคนสอดคล้องกับแนวคิดของสต็อกดิลล์ (Stogdill) ที่กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ดี ควรประกอบด้วย ลักษณะทางกาย ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญา และความสามารถ บุคลิกภาพ ลักษณะที่เกี่ยวกับงานและลักษณะทางสังคมสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ เสนารักษ์ ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารกับการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราชญ์บุรุษผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและการจัดองค์กร ด้านการได้รับยกย่องในคุณภาพทางวิชาการ ด้านการบริหารอาคารสถานที่และการตัดสินใจระดับโรงเรียนด้วยหลักประชาธิปไตย ด้านการมีเป้าหมายและมีความคาดหวังที่ชัดเจน ด้านการจัดการเวลาเรียนให้มากที่สุด ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการได้รับความสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น ด้านภาวะผู้นำ ด้านความร่วมมือในการวางแผนและความสัมพันธ์ในหมู่คณะ ด้านความรู้สึกเป็น

ส่วนหนึ่งของชุมชน ความเป็นระเบียบและความมีวินัย ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนของผู้ปกครอง และด้านความมีเสถียรภาพของบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกรุงเทพมหานครมีนโยบายกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่โรงเรียนโดยตรง ส่งเสริมภาวะผู้นำให้กับผู้บริหารโรงเรียน ส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมตามบริบทของแต่ละโรงเรียน สร้างความมั่นคงในตำแหน่งและหน้าที่ต่าง ๆ ของบุคลากร จนสามารถลดการสับเปลี่ยนและโยกย้ายของบุคลากรได้ ตลอดจนพัฒนาบุคลากรด้วยการจัดการฝึกอบรมพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการ ให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดทุกคน ซึ่งตรงตามแนวคิดของแพตเตอร์สันและคณะ (Patterson and Others) ที่กล่าวถึงวัฒนธรรมโรงเรียนว่ามีส่วนประกอบหลัก คือ การบริหารอาคารสถานที่และการตัดสินใจระดับโรงเรียนด้วยหลักประชาธิปไตย ภาวะผู้นำความมีเสถียรภาพของบุคลากร การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและการจัดองค์กร การพัฒนาบุคลากร การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนของผู้ปกครอง การได้รับยกย่องในคุณภาพทางวิชาการ การจัดการเวลาเรียนให้มากที่สุด การได้รับความสนับสนุนจากองค์กรในท้องถิ่น ความร่วมมือในการวางแผนและความสัมพันธ์ใน หมู่คณะ การมีเป้าหมายและมีความคาดหวังที่ชัดเจน และความเป็นระเบียบและความมีวินัย สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์ พักตร์เพ็ญจันทร์ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมสถานศึกษากับการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ที่พบว่า วัฒนธรรมสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมโรงเรียน ประกอบด้วย คุณลักษณะของผู้บริหารโดยภาพรวม ด้านลักษณะทางกาย ด้านลักษณะทางสังคม และด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณลักษณะทั้งหมดดังกล่าวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้บริหารที่บ่งบอกถึงภาพลักษณ์ของผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้นำขององค์กร และมีผลโดยตรงต่อวัฒนธรรมโรงเรียนว่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทิศทางใดได้บ้าง เพราะครูหรือบุคลากรของโรงเรียนต่างมีความคาดหวังในคุณลักษณะของผู้บริหารของตนค่อนข้างสูง ตรงตามแนวคิดของแมกนุสัน (Magnuson) ที่ศึกษาวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนนั้นต้องประกอบด้วย 1) คุณลักษณะส่วนตัวได้แก่ มีความยุติธรรม

มีความรู้ มีอารมณ์มั่นคง เปิดเผย เข้าใจง่าย มีความมั่นคง คือ คงเส้นคงวา และมีความเห็นใจผู้อื่น 2) คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ได้แก่ มีความรู้ในการ บริหารกิจ รู้จักที่จะมอบหมายงาน มีการวางแผน และจัดหน่วยงานได้ดี สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ และรู้จักใช้อำนาจอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรากร หลงสมบูรณ์ ที่ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 แล้วพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะของผู้บริหารในภาพรวม และด้านลักษณะทางสังคมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา

4. วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหาร ประกอบด้วย ความร่วมมือในการวางแผนและความสัมพันธ์ในหมู่คณะ การพัฒนาบุคลากร การได้รับความสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น การบริหารอาคารสถานที่และการตัดสินใจระดับโรงเรียนด้วยหลักประชาธิปไตย ความมีระเบียบและความมีวินัย และการมีเป้าหมายและมีความคาดหวังที่ชัดเจน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวัฒนธรรมโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหารและวัฒนธรรมโรงเรียนมีหน้าที่สำคัญ คือ เป็นตัวกำหนดรูปแบบ บทบาทและพฤติกรรมของครู เป็นสัญลักษณ์ของโรงเรียนทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดความเป็นปึกแผ่น จงรักภักดี และอุทิศตนให้กับโรงเรียน ตรงตามแนวคิดของ ฟิชเชอร์ (Fitcher) ที่กล่าวว่าวัฒนธรรมทำให้เกิดรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ และมีผลกระทบต่อพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของบรรเจิด อยู่ยั้งขง ที่ทำการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อมาตรฐานการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนส่งผลต่อมาตรฐานการบริหารโรงเรียน

5. การส่งผลกระทบระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารกับวัฒนธรรมโรงเรียน เท่าเทียมกัน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะทั้งคุณลักษณะของผู้บริหารและวัฒนธรรมโรงเรียนต่างเป็นปัจจัยในระบบของการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เพราะการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีมาตรฐานคุณภาพดี บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำขององค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ของบุคลากร รวมทั้งการได้รับความร่วมมือจากบุคลากรภายใน รวมถึงวัฒนธรรมโรงเรียน ซึ่งหมายถึงลักษณะ แบบแผนและการปฏิบัติที่ถูกสร้างขึ้นมาจากสมาชิกในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา และคุณลักษณะของผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านลักษณะทางสังคม ดังนั้นกรุงเทพมหานครควรมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนเพิ่มคุณลักษณะทางสังคมให้มากกว่าเดิม เช่น การจัดฝึกอบรมที่เน้นการประสานงาน การมีมนุษยสัมพันธ์ ความใส่ใจผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลในระดับต่างๆ และให้การยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลให้กับผู้บริหารโรงเรียนให้มากขึ้น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าวัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านความมีเสถียรภาพของบุคลากร ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น กรุงเทพมหานครและผู้บริหาร ควรเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องการสร้าง ความมั่นคงในตำแหน่งและหน้าที่ต่าง ๆ ของบุคลากรตลอดจนการจัดสรร และเพิ่มสวัสดิการให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรุงเทพมหานครให้มากขึ้น เพื่อลดการสับเปลี่ยนโยกย้าย กลับภูมิลำเนาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกรุงเทพมหานครให้น้อยกว่าเดิมต่อไป

3. จากผลการวิจัยที่พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหาร ส่งผลต่อวัฒนธรรมโรงเรียน คือ องค์ประกอบของคุณลักษณะย่อยในด้านลักษณะทางกาย ด้านลักษณะทางสังคม และด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน ดังนั้น กรุงเทพมหานครควรใส่ใจในการพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวให้กับผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบัน รวมถึงการเตรียมบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนในอนาคตด้วย โดยควรเน้นองค์ประกอบ ทั้ง 3 ด้านดังกล่าวเป็นพิเศษ และเน้นไปทางด้านคุณภาพมากกว่าปริมาณ

4. จากผลการวิจัยที่พบว่าองค์ประกอบย่อยหลาย ด้านของวัฒนธรรมโรงเรียนส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหาร ดังนั้น ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายการพัฒนาบุคลากรให้เข้าใจและเห็นความสำคัญในเรื่องวัฒนธรรมโรงเรียนเป็นหลัก นอกเหนือจากการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้งานวิจัยในเรื่องนี้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อบุคคลทั่วไป จึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหาร
2. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. ควรศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหาร
4. ควรศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ พัทธพงศ์. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง วัฒนธรรมสถานศึกษากับการ ปฏิบัติงานวิชาการ ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- ปรารภ หลงสมบูรณ์. “คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 ”. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการ ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.
- ศิริวรรณ เสนารักษ์. “การศึกษาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะ ของผู้บริหารกับการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาปทุมธานี”. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- Magnuson ,W.G., **The Characteristics of Successful School Business Managers**. Los Angeles : University of Southern California, 1991.
- Patterson Jerry, Start Purkey, and Jackson Parker, “Guiding Beliefs of Our School District,” in **Productive School Systems For a Nonrational World**. Arlington, VA : Association for Supervision and Curriculum Development, 1986.
- Stogdill Ralph M., **Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research**. New York : the Free Press, 1981.